

ØF-notat nr. 19/2007

Hest i turistnæring

Rapport fra en studietur

av

Birgitta Ericsson

Østlandsforskning

Østlandsforskning er et forskningsinstitutt som ble etablert i 1984 med fylkeskommunene og høgskolestyrene/de regionale høgskolesentra i fylkene Oppland, Hedmark og Buskerud som stiftere i samarbeid med Kommunaldepartementet.

Østlandsforskning er lokalisert i høgskolemiljøet på Lillehammer og har i tillegg kontorer i Hamar. Instituttet driver anvendt, tverrfaglig og problemorientert forskning og utvikling.

Østlandsforskning er orientert mot en bred og sammensatt gruppe brukere. Den faglige virksomheten er konsentrert om to områder:

Næringsliv og regional utvikling
Velferd, organisasjon og kommunikasjon

Østlandsforskning sine viktigste oppdragsgivere er departement, fylkeskommuner, kommuner, statlige etater, råd og utvalg, Norges forskningsråd, næringslivet og bransjeorganisasjoner.

Østlandsforskning har samarbeidsavtaler med Høgskolen i Lillehammer, Høgskolen i Hedmark og Norsk institutt for naturforskning. Denne kunnskapsressursen utnyttes til beste for alle parter.

ØF-notat nr. 19/2007

Hest i turistnæring

Rapport fra en studietur

av

Birgitta Ericsson

Tittel: Hest i turistnæring. Rapport fra en studietur til Frankrike.

Forfattere: Birgitta Ericsson

ØF-notat nr.: 19/2007

ISSN nr.: 0808-4653

Prosjektnummer:

Prosjektnavn: Hest i turistnæring

Oppdragsgiver:

Prosjektleder: Birgitta Ericsson

Referat: Studieturen kom i stand som en oppfølging av prosjektet Hest i turistnæring - marked og innovasjon, finansiert av Norges forskningsråd, Norsk Hestesenter og bransjeforeningen Hest i Turistnæring (HiT). Formålet med turen var å knytte faglige kontakter, få nærmere kjennskap til det franske kvalitetssikringssystemet spesielt rettet mot hesteturisme og hesteturistprodukter. Det var lagt opp til både befaringer, produkttesting og diskusjoner hestefolk imellom. Vertskap og det faglige arrangementet var i gode hender hos M. Yannick Guillot de Caïla, president i HiTs franske søsterorganisasjon SNETE. Delegasjonen hadde base på hans hesteturistbedrift Moulin de Vaux, beliggende utenfor Paray le Monial i Burgund.

Emneord: Hesteturisme, kvalitetssikring, studietur, innovasjon

Dato: Desember 2007

Antall sider: 32

Pris: Kr 90,-

Utgiver: Østlandsforskning
Postboks 223
2601 Lillehammer

Telefon 61 26 57 00
Telefax 61 25 41 65
e-mail: post@ostforsk.no
<http://www.ostforsk.no>

Forord

Dette notatet er en oppsummering av en studietur som kom i stand som en oppfølging av prosjektet Hest i turistnæring - marked og innovasjon. Dette prosjektet ble avsluttet tidlig i 2007, men da man i løpet av prosjektperioden hadde opprettet kontakter med hesteturistbedrifter og hesteturistorganisasjoner i Frankrike var det uttrykt ønsker om at disse ble fulgt opp og ytterligere befestet.

Turen ble gjennomført i perioden 15.-19. oktober med i alt 12 deltakere. Deltakerne representerte et vidt spekter av hestefaglige miljøer, fra f.eks. hesteturistbedrifter, bransjeforeningen HiT, Norsk Hestesenter, Hest og Helse, Fylkesmannsetaten og Østlandsforskning.

Irene Hoel, eier og driver av Hoel gård på Vormsund, var den drivende kraften fra Norge uten hvilken turen ikke hadde latt seg realisere. M. Yannick Guillot de Caïla i Frankrike tok seg av de praktiske og faglige arrangementene i Burgund på en meget tilfredsstillende måte.

Lillehammer, desember 2007

Kristian Lein
forskningsleder

Birgitta Ericsson
prosjektleder

Innholdsfortegnelse

Side

1. Innledning	7
2. Faglig program.....	9
2.1. Tirsdag	9
2.1.1. Orientering om SNETE v/Yannick Guyot de Caila, president i SNETE	9
2.1.2. Orientering om CNTE v/Bernard Pavie, siste president i CNTE og tidligere direktør i Technique National pour le Tourisme Equestre.....	11
2.1.3. Orientering om fransk kvalitetsarbeid v/Francois Piquemal, direktør i CQF	15
2.1.4. Orientering om ”Fritidshesten” v/Isabelle Guignabodet, medlem i SNETE og leder av Fritidshestutvalget.....	17
2.2. Onsdag	21
2.2.1. Besøk på et regionalt kulturminnesenter.....	21
2.2.2. Besøk på et livdyrmarked for Charolais-kyr.....	23
2.2.3. Museum for ”hestekjøretøy”	23
2.3. Torsdag.....	23
2.3.1. Hesteturistbedrift og Chambre d’hôtes	23
2.3.2. Den Nasjonale Hingstestasjonen i Cluny.....	25
2.3.3. Byen Cluny	26
2.4. Fredag.....	27
3. Oppsummering og forslag til oppfølging.....	28
Vedlegg	

1. Innledning

Studieturen kom i stand som en oppfølging av prosjektet Hest i Turistnæring - marked og innovasjon, gjennomført av Østlandsforskning 2006/2007. Dette prosjektet var finansiert av Norges forskningsråd, Norsk Hestesenter på Starum og bransjeforeningen Hest i Turistnæring (HiT).¹ Turen ble i utgangspunktet organisert som en intern studietur for medlemmene i HiT, men ble etter hvert åpnet for alle interesserte. Det var i alt 11 deltakere på turen.

Formålet med turen var å knytte kontakter som kan videreutvikles til et forhåpentlig fruktbart samarbeid mellom de franske og norske aktørene innen hesteturisme.

Hovedpunkter i planleggingen var å:

- få nærmere kjennskap til det franske sertifiseringssystemet og utdanningsopplegget når det gjelder hestefag og hesteyrker, kvalifisering av hesteturistguider, osv
- studere franske hesteturistprodukter og opplegg, samarbeid med reiselivet
- vurdere muligheten for å utvikle et nettverk av franske og norske hesteturistbedrifter
- diskutere muligheter for markedssamarbeid
- utveksle/utvikle idéer til produktutvikling og innovasjon

Det ble lagt opp til både befaringer, produkttesting og diskusjoner hestefolk i mellom, samt en dag med representanter for det ”offisielle hestefrankrike”. Basen til delegasjonen var på Moulin de Vaux hos M. Yannick Guyot de Caïla, president i SNETE, HiTs franske søsterorganisasjon.

Endelig framme!
En forfriskning på
Le Moulin de
Vaux etter en
lang reise.

(Foto: B.Ericsson)

---

¹ Rapportene fra prosjektet kan hentes her: <http://www.ostforsk.no/rapport/pdf/022007.pdf> og <http://www.ostforsk.no/notater/pdf/102006.pdf>

Flotte kjøreveger i fredelig landskap..

(Foto: B.Ericsson)

..og myke ridestier i malerisk skog

(Foto: Tone R. Aandahl)

2. Faglig program

Turen var lagt opp med utreise mandag 15. oktober og retur fredag 19., og i utgangspunktet muligheter til forlengelse i Paris for dem som ønsket det. Pga. jernbanestreik fra torsdagen ble det imidlertid vanskelig med bl.a. kollektivtransport i og utenfor Paris. Ellers var det å reise med kollektive transportmidler en del av studieopplegget, det er jo som regel ikke utelukkende selve rideturen som skal fungere. Med tog og buss gikk reisa (ca 380 km) fra Paris til Paray le Monial på under 2,5 timer. Frankrike har et godt utbygd nett med høyhastighetstog (TGV) og ellers gode korresponderende transportmidler.

Irene Hoel, eier og driver av Hol Gård på Vormsund, og bl.a. lang praksis fra Norad, var en fantastisk tolk, reiseleder, organisator og deltaker. Uten Irene ville utbyttet blitt magert for mange av oss.

2.1. Tirsdag

Mandagen gikk stort sett med til reise, til å installere seg på Le Moulin de Vaux, et hesteturistsenter i Burgund (ved Paray le Monial som nærmeste tettsted), samt å bli litt kjent med omgivelsene og vertskapet. Tirsdagen var den ”store møtedagen”. Den startet likevel med en liten produkttesting av ride- og kjøreproduktet på Le Moulin de Vaux. Selv om mangt og mye er likt, gir naturligvis omgivelsene rammer rundt aktiviteten som vil variere. En viktig forutsetning i Bourgogne og Frankrike er de godt tilrettelagte, vedlikeholdte og bekjentgjorte ride- og kjøreveger som er tilgjengelige for hesteaktiviteter. Det fins kart med rutebeskrivelser og overnattingsmuligheter (for rytter OG hest) de fleste områder i Frankrike.

Etter lunsj var det lagt opp til en informativ og engasjerende seanse med representanter for ulike organisasjoner innenfor hesteturismeområdet. Seansen ble behørig dekket og rapportert i den regionale avisen Le Journal de Saone et Loire.

2.1.1. Orientering om SNETE² v/Yannick Guyot de Caïla, president i SNETE

Vår vert, Yannick Guyot de Caïla, president i SNETE³, dvs. HiTs franske søsterorganisasjon, orienterte om SNETE og deres primære oppgaver. Startet med det ”profesjonelle

---

²<http://www.lesmetiersducheval.com/modallfr/allsomm0.php?x=prt00000&a=inssnett&b=pubho001&c=somall04&d=inssnet0&e=allreto0&f=pubba001&g=allrien0&h=sominst4&i=somall00&def=netsomm0>

³ Syndicat National des Entreprises de Tourisme Equestre

Oppslag i Le Journal de Saone et Loire 17.10.2007

(Foto: B. Ericsson)

(Foto: B. Ericsson)

Utveksling av synspunkter ...

synet på hesteturisme” som omfatter alt fra de hardeste turrittene til sikre timesturer i nærhet av hesteturistbedriften. Hesteturistproduktene er alle helhetsprodukter som stiller profesjonalitetskrav til så vel folk og hester som landskap (tilgjengelighet, atmosfære og miljø) og produkt- og turplanlegging.

Hesteturismen var fram til 2004 underlagt både ”Ungdoms- og sportsdepartementet” og Landbruksdepartementet (LD), men fra 2004 er alle hesteaktiviteter underlagt LD. Det betyr også at det er slutt på å skulle oppfylle ”en mengde regler fra ulike dept.”, når alle typer hestevirkesomheter og -aktiviteter er under det samme regelverket som for landbruket, også skattemessig. Landbrukets skatteregime er mer interessant for de fleste hesteturistbedrifter enn foretaksbeskatningen. Selv om LD er overordnet myndighet, har man likevel nære forbindelser med ”Turistdepartementet”.

SNETE har (i tråd med god mellomeuropeisk tradisjon) vært pådriver for å standardisere yrkesutdanningen og regulere den profesjonelle yrkesaktiviteten ved hjelp av godkjeningsdiplomer (”fagbrev”) som stiller krav til de profesjonelle turlederne på forskjellige nivåer.⁴ De faglige kravene til de ulike diplomene blir utarbeidet i nært samarbeid med Federation Francaise d’Equitation (FFE)⁵, Ungdoms- og sportsdept. samt bedriftene som i fellesskap utarbeider dette regelverket. Det er svært viktig med krav til kvalifikasjoner hos driverne og deres medarbeidere, både sikkerhetsmessig men også produktmessig. Det er menneskene som foredler hesteturistproduktet, som i bestanddeler består av mennesker, landskap, hester, miljø og omgivelser. Dette *satt sammen utgjør helheten som for den enkelte turist er selve opplevelsen.*

2.1.2. Orientering om CNTE⁶ v/Bernard Pavie, siste president i CNTE og tidligere direktør i Technique National pour le Tourisme Equestre.

Utdanningsmessig er Frankrike det mest gjennomregulerte landet i Europa, og organisasjonslivet er eg. bygget opp slik at alle organisasjoner/forbund kun skal forholde seg til ett dept. som har overordnet myndighet på feltet. Sentralforvaltningen i Frankrike er bygget opp for ”å tjene innbyggerne”. Staten kan likevel delegerer myndighet til en ”føderasjon” (forbund) som skal ivareta det mandat og mål som blir gitt i fullmaktene. Tilsvarer på en måte den skandinaviske *tilsynsordningen*, men staten yter også finansiell og rådgivende bistand gjennom slike forbund (føderasjoner). FFE (”Fransk Hesteforbund”) har stor frihet i hvordan de gjennomfører sitt mandat.

---

⁴ Dette er nærmere beskrevet også i Ericsson og Mejdell (2007): Hest i turistnæring
<http://www.ostforsk.no/rapport/pdf/022007.pdf>

⁵ Omtrent tilsvarende Rytterforbundet, eller en mellomting mellom Norsk Hestesenter og Rytterforbundet.

⁶ Comite National de Tourisme Equestre, et ”særforbund” for hesteturisme under FFE
<http://www.ffe.com/?cat=6&fic=tourisme/cnte.html>

Utdanningsbevis og sertifikat til etablisement, personale og hester

(Foto: Tone R. Aandahl)

FFE har ansvaret for personalavtaler, arbeidsavtaler og opplæring etter gjeldende regler - som bl.a. SNETE da er en viktig partner å forholde seg til i utvikling av.

Hesteturisme:

For politikerne er dette en sportsaktivitet - der har en olympiske mestre, samt annen sportsaktivitet som f.eks. turorientering (T.R.E.C.⁷). Etter år 2000 er det også politisk viktig med "breddesport" begrunnet med helsegevinster (I "Lov om sport" ble det tatt inn en særskilt artikkel for "folkesport" i 2000). Ridning er en folkesport, med 600 000 personer med rytterlisens, og 50 000 aktive konkurranseryttere. CNTE (se note 6) retter seg i første hand mot folket og de 600 000, CNTE er et særforbund som skal være "til nytte for publikum".

80% av medlemmene i CNTE er næringsutøvere og (bare) 20% organisasjoner (ikke-kommersielle og fagforeninger). CNTE engasjerer seg i forhold til a) sportsutøvelse og b) turisme og kommersiell virksomhet, mens SNETE engasjerer seg for å profesjonalisere.

Når det gjelder punkt b) ovenfor omfatter det:

- 1) Å etablere, bevare gamle og tilgjengeliggjøre ride- og kjøreveger for hesteturismen, finansieringen av dette kan være forskjellig, men ofte fylkesmidler. Da gjøres turveger tilgjengelig for turgåere, syklistere og hest. Mange gamle ferdselsårer trues av tettstedsutviklingen og motorisert ferdsel generelt, her har CNTE felles interesser med Sykkelforeninger og Turistforeninger, vanligvis er slike turveger åpne for alle disse, men enkelte kan være reservert for spesielle aktiviteter.
- 2) Å bistå til innlosjering av turister og hester (hest og rytter).
- 3) Tur-/rideveger som er godkjent av CNTE kan sette opp logo for "godkjente aktiviteter" på aktuelle vegger.
- 4) Private grunneiere som tillater denne typen stier for fritidsaktiviteter er forpliktet til å erstatte traseen med en annen dersom de tar tilbake bruksretten til den første.
- 5) Det arbeides med å lage et rutenett basert på eksisterende traseer, men det er ofte vanskelig å gjenåpne gamle ferdselsveger som er stengt/lagt ned. Problemene knytter seg både til "vrang grunneiere" og bruksendringer.
- 6) Brukerne stiller alt sterkere krav til kvalitet, også fordi utviklingen i bruk av fritidshest nå øker raskt - ridning er nå den 3. største fritidsaktiviteten i Frankrike etter fotball og tennis. Ridning passer også godt inn i forhold til "miljøvennlig turisme".

---

⁷ Equestrian Trail Riding and Trekking Techniques Competition

(Foto: Solveig Danielsen)

**Ryddig, rent og i orden -
forhold som vurderes for
godkjenning..**

(Foto: Solveig Danielsen)

(Foto: B.Ericsson)

2.1.3. Orientering om fransk kvalitetsarbeid v/Francois Piquemal, direktør i CQF⁸

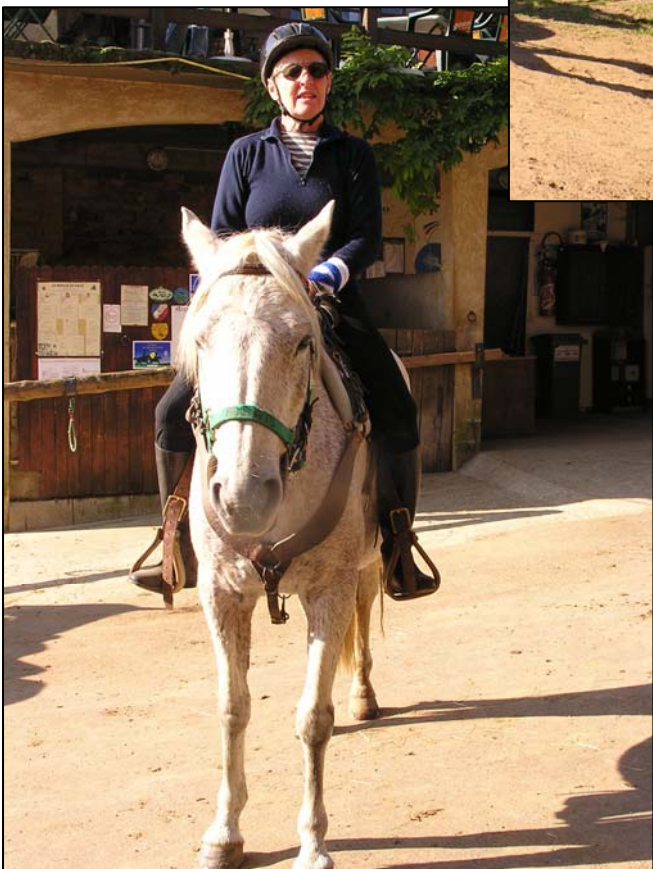
CQF⁸ har utvikling og drift av et kvalitetssikringssystem og kvalitetsarbeid for hesteturistsentra som arbeidsområde. Dette er aktiviteter som før ble drevet i regi av bransjeorganisasjonen selv (SNETE) men er nå skilt ut og drives av en uavhengig organisasjon (CQF). Hesteturistsentrene skal bygges opp til en merkevare, men å bygge merkevarer er en vanskelig prosess, særlig innenfor en "ikke-industrialisert" produksjonsprosess. Det er ikke alt som kan systematiseres og det er mye "håndverk". Mange drivere er ildsjeler og svært kompetente på hest og er gode pedagoger - men mange finner det vanskelig eller mindre interessant å "drive bedrift" -> "men det kan gjøres noe med!" CQF driver også med veiledning ved oppstart av nye bedrifter.

CQF klassifiserer bedriftene etter tre sett med regler/regler innenfor tre hovedområder:

- rettet mot brukerne/kundene (f.eks informasjon og skilting)
- rettet mot personell (kvalifikasjoner/kompetanse)
- rettet mot bygningsmasse/hester (materieill)

- Det er et mål å hjelpe bedriftene til å respektere regelverket for a) å hindre ulykker og b) hindre at myndighetene må gripe inn.

- Det er frivillig å være medlem (å bli klassifisert) men publikum søker mer og mer mot "godkjente hesteturistsentra".

- Forsikringsordning: sertifiserte anlegg kan få forsikring gjennom "forbundet" med reduserte premier for brann, ansvar, osv da man gjennom ordningen kan dokumentere god praksis.

- Markedsføring: Det utgis en katalog der de sertifiserte ("labellisée") er med, også lagt ut på internett (<http://www.ffe.com/?cat=6&fic=/tourisme/catalogue.html>) og man har også avtaelr om marekdsføring og promosjon gjennom FFE.

- FFE/CNTE har nå opplegg for hesteturisme og hestesentra - jobber videre for sertifisering av bedrifter/tilbydere innenfor "alle 6 grener" (voltige, dressur, distanseritt, osv.)

- Forbrukerinformasjon: Kartlegge kompetanse/kvalifikasjoner på alle bedrifter for å bedre publikumskommunikasjonen. En fyller selv ut et skjema og den ordningen er basert på selvevaluering, men man kan få CQF til å komme for endelig vurdering, men det koster gjerne penger.

---

⁸ Cheval Qualité Franc: <http://www.cheval-qualite.com/>

**Hester til all
slags bruk -
"polyvalents" ..**

Bedrifter som i løpet av en viss tid har utdannet/utstedt 30 rytterlisenser til sine kunder trenger ikke å betale for CQF-klassifisering, mellom 1 og 29 lisenser tilkommer et visst mellomlegg.

- Godkjente bedrifter får et merke, godkjente sentra har en markedsmessig fordel. I dag er rundt 30% av bedriftene godkjente (ca 1600 godkjente), men de har 70% av kundene, folk foretrekker de godkjente bedriftene.
- De gode (som har mer enn 86 av 136 poeng i klassifiseringssystemet) kontrolleres hvert 3. år. Disse utgjør ca 60% av de godkjente bedriftene. (Disse bedriftene har i tillegg minst 70 av 100 poeng for omgivelser og organisering.)
- De resterende kontrolleres hvert år, det er de "som strever" litt for å oppnå ønsket kvalitet. Det er likevel bra å ha en gjennomgang - den fungerer som referanseramme og internkontroll for egen virksomhet.
- SNETE drev denne kontrollen i egen regi til å begynne med, men ønsket etter hvert en uavhengig ordning. Dermed unngår en at personlige relasjoner påvirker eller blir påvirket av beslutninger (type "statlig fransk byråkrat").

2.1.4. Orientering om "Fritidshesten" v/Isabelle Guignabodet, medlem i SNETE og leder av Fritidshestutvalget

De to foregående innlederne har nå fortalt om at det stilles:

- krav til de profesjonelle utøverne (kvalifikasjoner hos ledere og ansatte)
- krav til sentret, materiell, omgivelser, organisering, osv.

SNETE har dessuten ønsker om at det skal kunne stilles etterprøvbare krav til hestene som skal brukes i turistvirksomheter, dvs. en vurdering og sertifisering av hestens bruksegenskaper og gemytt. Det stilles ingen rasekrav. Dette er en frivillig ordning som startet i 1992, driften er nå overtatt av SNETE.

Utgangspunktet er at kun 10% av hestens oppførsel er genetisk betinget, resten - 90% - skyldes miljø. En hest med gode bruksegenskaper skal altså være *godt oppdrettet, godt utdannet* og ha *bra oppførsel*.

Dette formålet stiller krav til

- "livsbetingelsene" og at hesten har gunstige levekår, gruppehold er viktig for utviklingen.

- fôret - god og riktig ernæring
- skolering, hestene må begynne utdanningen allerede som føll

Målet er at hesten trygt skal kunne:

- rides
- kjøres
- være bundet/stå stille
- oppføre seg utenfor stallen, f.eks. i trafikk og blant andre hester

Det er i prinsippet tre måter å få fram en god brukshest på:

- ved hjelp av egen oppdrett/ å lære den opp selv fra grunnen (dyrt og lang tid)
- kjøpe ferdig - dyrt
- omskolere hester - arbeidskrevende men krever mindre kapital

Hestene presenteres til bruksprøver (eksamen og godkjenningsprøver) for fritidshest i hht de kravene som er satt opp ovenfor. Det er ikke mer enn 50 hester som framstilles årlig - dvs. svært få - og disse kommer stort sett fra etablerte hesteturistsentra og ridesentra e.l.l.

Nasjonale Hingstestasjonene (Haras National) og SNETE har hatt ansvaret for å stille krav og å utarbeide testene. Det er nå etablert 4 program:

- 1 program for junior (1-2-åringer)
- 1 program i riding
- 1 program for kjøring
- 1 program for kløving

som inkluderer 2 tester for de unge og 3 for de voksne hestene:

- 1) Eksteriørtest: Vurdering av styrke, fysikk men med tanke på rene bruksegenskaper - ingen rasetest
- 2) Bevegelse i terrenget i brukssammenheng, bruksfunksjonalitet i terreng
- 3) Oppførsel: Vårhet, skal tåle overraskelser (lyd, bevegelser, osv.), gå på henger, kan stå stille, gi benet, gå over vann, gå over presenning, gå i ukjent terreng, dvs. hvordan de oppfører seg ved ukjente situasjoner generelt.

En viktig del av opplæringen er at hesten får tenke igjennom situasjonen og lyder rytter når han får beskjed. Prøven skal reelt teste hestens oppførsel og dermed gi hesten utfordringer som den skal reagere på. Det betyr ikke å skremme hesten, men å teste den. Det betyr at også den som fører hesten "bedømmes" for å finne ut hvor mye av hestens oppførsel som skyldes fører og hvor mye som skyldes hest. På det området jobbes det nå med kriterier for å finne "nøytrale mål og/eller standarder".

Ordningsen har vært i drift i 15-20 år men det er først nå at interessen for fritidshesten tar seg opp og arbeidet skyter fart. Ikke alle har innrømmet at det egentlig er en fritidshest man har ("alle har en verdensmester"), men det er kun 2% som blir kompetente konkurransehester. I realiteten er altså 98% av hestene fritidshester - også eierne av disse

hestene har ambisjoner på vegne av hesten sin, men altfor få tester altså de egenskapene som er viktig for den bruken de har.

Det er 3 nivåer på klassifiseringen av hestene, (som virker noe inspirert av klassifisering av viner):

- 1) Elite loisir - topp fritidshest
- 2) Sélection loisir - egner seg godt til (eg. utvalgt) fritidsbruk
- 3) Qualifié loisir - har gjennomgått prøvene til bestått
- (4) (Qualifié - kvalifisert til å jobbe videre med, kan oppnå klassifisering etter hvert)

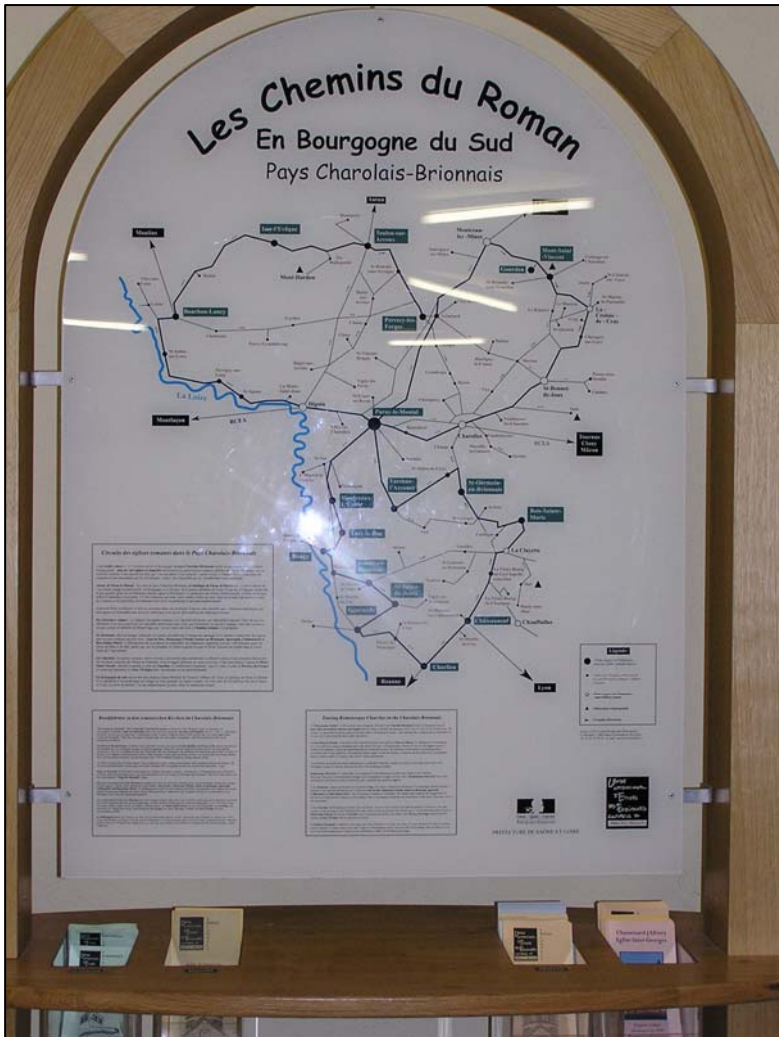
At man har en godt utdannet hest er generelt viktig for sikkerheten, og særlig i forbindelse med ulykker vil en næringsdrivende kunne dokumentere at hesten er godt utdannet og kvalifisert for oppgaven, f.eks overfor forsikringsselskaper i tillegg til rytteren.

Om en hest er en god fritidshest vil den også være godt egnet for terapiridning, fordi den har vist at den har det riktige lynnet og andre gode egenskaper som er nødvendige ved terapiridning. Det er en organisasjon tilsvarende "Hest og Helse" i Frankrike, men denne typen terapi har hatt en downperiode og har sovnet litt inn, men er nå i ferd med å våkne igjen. Godt og allsidig utdannede hester kan være mer fleksible i bruksområder og har flere forskjellige funksjoner enn ensidig trente hester. Klassifiserte fritidshester har imidlertid ennå ikke vist verdistigning i forhold til andre hester så vidt en har oversikt over. Kunnskapen om dette er imidlertid mangelfull, og det er få hester med godkjent klassifisering.

MEN - én ting er å øke prisen på hesten, like viktig er at kvaliteten på hesteturistproduktet øker. Kan en ta ut en ekstra gevinst der vil den kunne være mer verdt enn prisen på hesten isolert sett. Godkjente hester får dessuten høyeste poengpott i CQF, og bidrar til å øke kvaliteten på hesteturistbedriften.

I denne bransjen er det viktig med godt hestemateriale, det er vel de fleste enig om. For å vite hva man egentlig har i så måte er det også viktig med prøver, merker, sertifikater, osv. *SNETE vil gjerne bidra til utvikling på dette feltet også i Norge.*

Prøvene bedømmes av 1 dommer fra SNETE, 1 fra hingstestasjonen, 1 fra oppdretter og en veterinær, og gjennomsnittlig pris på prøvene i Bourgogne er ca €10 pr. hest.

Oversikt over romerske veier mellom kirkene i nærområdet - kartbrosjyrer på flere språk på bordet.

(Foto: B.Ericsson)

Sovesalen - åpen i sommersesongen

(Foto: B.Ericsson)

2.2. Onsdag

2.2.1. Besøk på et regionalt kulturminnesenter

Onsdag var viet St Christophe en Brionnais. Første stopp var et kulturminnesenter, *Centre d'Etude et du Patrimoine (CEP)* som ble brukt som et utfluktsmål av Le Moulin de Vaux, både til dagsturer og overnattingsturer med hest. Dette er et eksempel på en for flere parter fruktbar samhandling mellom kulturforvaltning, utdanning og reiselivsvirksomhet, både hesteturisme og andre former for turisme. Senteret har tilholdssted i en tidligere katolsk skole. Hovedoppgavene på Senteret var å:

- kartlegge og dokumentere romanske kirker i områder - ca 100 i alt - med planskisser
- bygge opp et dokumentasjonssenter primært over romansk aktivitet i området, har bl.a. tatt fram gamle veger som leder forbi kirkene, men også annen lokalhistorisk kunnskap
- å bygge opp et bibliotek basert på den aktiviteten som drives ved senteret

Mye av arbeidet ble utført av arkitektstudenter fra Slovenia (14-dagersopphold) og Tyskland (3 uker) som hadde opphold ved senteret hver sommer, samt andre frivillige.

Inntektene til senteret bestod av:

- inngangspenger (5 000 besøkende årlig)
- kurs/konferanser arrangert på stedet
- innkvartering for hesteturister, vandrere, sykkelturister, skoleklasser, osv.

Ca 30% av utgiftene ble finansiert av kommersiell virksomhet. De resterende 70% er tiskott fra fylke, region og stat, samt avtaler av 1 til 3 års varighet med kommunene i området om kjøp av tjenester. Det at det blir utarbeidet tegninger over kirkene og andre kulturminner i området vil f.eks. spare kommunene for mye penger og arbeid ved vedlikehold og restaurering. Senteret i seg selv var nok ingen glitrende kommersiell virksomhet, og oppussing og vedlikehold bel gjennomført etter hva økonomien ga rom for, dvs i små skritt. Samlet budsjett lå rundt €200 000, men daglig leder visste ikke før på slutten av året hvor store tilskottene egentlig ble det året. Faglig var arbeidet svært interessant, og i Frankrike er både myndigheter og folk flest opptatt av å ta vare på den verdien som ligger i ulike kulturminner.

Produktmessig er det viktig i hesteturismen å ha utfluktsmål, og særlig slike som har god lokal forankring og framstår som ekte og autentiske.

2.2.2. Besøk på et livdyrmarked for Charolais-kyr

Området vi var i er hjertet i Frankrike for oppdrett av Charolais kjøttfe. Det ble drevet lite annet intensivt jordbruk enn gras- og kjøttproduksjon slik at hekker og trær skaper rom og blikkpunkter i landskapet. Kyrne går ute størsteparten av året, noe som gjør landskapet grønt og godt å se på, det blir lite støy og de beitende kyrne ga ytterligere tyngde til fredfullheten som hersket i store deler av området.

Det kvalitetsmessig beste og største livdyrmarkedet for Charolais var følgelig også i dette området, selv om det i dag ikke var så stort som den gang det var samlet over 5 000 dyr på markedsplassen. Denne dagen vi var der var det lagt ut 479 dyr for salg. Det ble omsatt både avls- og kastratokser, foringsdyr, kviger, kyr, osv.

2.2.3. Museum for "hestekjøretøy"

De norske kjørekarene sporet opp et hestekjøretøyhistorisk museum i Marcigny. Det var egentlig ikke åpent, men det stoppet ikke oss og Yannick fikk purret eieren til å åpne. 60 gamle vogner i forskjellig form og stand var samlet i et (forholdsvis lite) lokale. En meget severdig opplevelse og eksempel på privat interesse som skaper severdigheter.

2.3. Torsdag

2.3.1. Hesteturistbedrift og Chambre d'hôtes

Torsdagen startet på en hesteturistbedrift i Martigny le Comte, Le Trottin Chair, ganske annerledes enn Le Moulin de Vaux. Her var det satset på høyere standard på innkvarteringen og de gamle uthusene på gården var ominnredet til leiligheter av høy standard og forskjellig størrelse. Kapasiteten var imidlertid forholdsvis liten. Neste trinn på byggesiden var et svømmebasseng.

Eieren her var tidligere teaterarbeider, på den tekniske scenearbeidersiden, i Paris, men familien fant ut de ville "skifte livsstil" og kjøpte seg denne eiendommen. De bygde opp både gården, hesteturistbedriften og sin egen kompetanse på området samtidig og hadde vel kommet ganske langt i løpet av de fire åra de hadde brukt på å skaffe seg godkjent kompetanse. Sammenliknet med begynnelsen, sammenliknet med slutten vet vi vel ikke, men det gjensto jo selvsagt også ting og oppgaver.

I øyeblikket var det stallplass til 4-6 hester, men på litt sikt var det planer om å doble dette. Planen var at kvalifikasjonsnivået på hestene skulle bygges opp i takt med kompe

.. men fullt så utslitte ble vi ikke ...

tansenivået til vertskapet. Foreløpig holdt man seg i den "enklere enden" av skalaen. Et stikkord for virksomheten her kunne kanskje være "smått men godt".

2.3.2. Den Nasjonale Hingstestasjonen i Cluny

var neste stopp på programmet. Vi fikk en grundig og interessant omvisning av Mme Marie Mauroy, ansvarlig for hingstestallen i Cluny. Her fikk nok hestefolka med seg atskillig mer enn samfunnsforskeren, og derfor rapporteres det besøket helst i bilder. I turistsammenheng det viktigste poenget at det drives systematisk arbeid for å ta vare på tradisjonelle franske raser. Å ri nasjonale raser er en viktig grunn for hesteferierende.

Hingstestasjonen i Cluny er en av vel 20 hingstestasjoner i Frankrike. De fleste franske rasene er representert pluss araber. De tunge arbeidshestene i Frankrike er bevart takket være at de har vært viktige i kjøttproduksjonen. Nå får disse hestene en renessanse som fritidshest på grunn av sine egenskaper. Størrelsen er imidlertid en ulempe for mange brukere.

Som følge av hestemangel på 1600-tallet ble "De konglige hingstestasjonene" etablert i Frankrike i 1717. Disse ble imidlertid nedlagt i 1790 og alt avlsarbeid overlatt til private. Napoleon manglet igjen hester og gjenopprettet de offentlige hingstestasjonene i 1806. Den i Cluny var en av de første som ble opprettet.

I 2003 ble det inngått en ny avtale mellom staten og NH om hva deres oppgaver skulle være. NH skal fremme en bærekraftig hestevirksomhet i det franske samfunnet, gjennom å styrke økonomiske, sosiale og kulturelle formål. Den nye rollen til NH er som offentlig tjenesteyter på forespørsel fra alle som arbeider innen stat, lokal utvikling, hestenæringene og organisasjoner.

De nye ambisjonene til NH er

- Å gjøre NH til en viktig referanse innen Europas "hesteverden"
- Å bidra effektivt til å strukturere hesteaktiviteten i landet
- Bevirke at hesten fremmes i lokal utvikling

De nye målene for NH er

- Å oppnå en modernisering av hestevirksomheten
- Beholde framgang og økonomisk gevisnt i hestenæringen
- Opptre som støttespiller for hesteorganisasjonene
- Fremme hestenæringen som økonomisk aktør på nasjonalt, europeisk og internasjonalt nivå
- Delta i utformingen av regional hestepolitikk
- Bidra til å innlemme hesten i økonomi, kultur, turisme, utdanning og sosiale tiltak

2.3.3. Byen Cluny

er en kjent turistby både i og utenfor Frankrike. Mme Dominique Jacquot, turistsjefen i Cluny orienterte oss om byen og dens historie.⁹ Den er liten i dag men var både stor og innflytelsesrik i middelalderen pga. klosteret som i sin tid var Europas religiøse og politiske sentrum. Peterskirken var den største inntil den i Roma ble bygget. I dag er omrisset og deler av grunnmuren av kirken gravd ut igjen, og byens gamle bygninger er godt bevart og tatt vare på. Det bor i dag ca 5000 innbyggere i Cluny, det er 300 studenter (håndverksfaglig et sentrum også i dag) og en regner årlig med 700 000 besøkere. Når vi var der i oktober var det forholdsvis rolig, men likevel ikke turistløst.

Siste stopp for dagen var i vinkjelleren hos Mr Bertrand Devillard, vinprodusent og president i Hesterådet i Bourgogne (Conseil du Cheval de Bourgogne). Alle spyttet ut de gode vinene vi fikk smake på. En del handel ble det likevel...

⁹ Min framstilling og oppsummering yter på ingen måte rettferdighet til hennes informasjon og korte omvisning.

2.4. Fredag

Fredagen var avreisedag, og det var togstreik. Det må en bare regne med. Heldigvis hadde vi ikke returbilletter på toget. Vi fikk vår lokale sjåfør og minibuss til å ta en ekstratur til Paris, der han leverte oss på Orly som ligger på sørsida av Paris. De som hadde planlagt en ekstra dag i Paris eller bare en liten sightseeingtur i vente på flyavgang ble snytt for det - det gikk ikke bane til Paris og det var nok best å holde seg på flyplassen. Noen fløy Air France (heldigvis fransk!) som gikk fra Charles de Gaulle flyplass på nordsida av Paris - men Air France hadde egne busser som gikk relativt som normalt. Alle kom seg da hjem til slutt, og hadde fått med seg litt av hvert fra Frankrike!

3. Oppsummering og forslag til oppfølging

Det var en svært nyttig tur, særlig med tanke på å se hvordan man har organisert opplæring, kvalitetssikring og organisasjonsarbeid i Frankrike. Mye å lære, og kanskje noe å lære bort. Hestefaglig har antakelig Norge ikke noe å ”skamme seg” over, men det er mye å lære når det gjelder hesteturisme generelt og spesielt vedrørende systemer for kvalitetssikring, sertifisering og opplæring/utdanning. Det kan også etter hvert være inspirasjon å hente både fra Irland og Tyskland i så måte. På den andre sida har nok arbeidet med Hest og helse kommet lengre i Norge, og det kan være et tema der norske erfaringer kan bringes videre til Frankrike.

Det var enighet om at turen og de kontaktene som er opprettet nå må følges opp og holdes ved like. Her vil det naturligvis ligge et særlig ansvar på de hesteorganisasjonene som var representert, det vil si Hest i Turistnæring og Norsk Hestesenter. Det ble nevnt forslag som å besøke Mr Bernard Pavie i Gap, både som tidligere formann i CNTE og som i tillegg drev egen virksomhet (mye på samme måte som i Norge, ble det sagt).¹⁰

Det kom fram ønsker om at Starum kunne utvikle og gjennomføre, evt. i samarbeid med andre, et opplegg for utdanning basert på (bl.a.) det som praktiseres i Frankrike. Første trinn vil antakelig være å stable på bena et arbeidsmøte/dagseminar som omfatter handlingsdyktige deltakere med mandat/myndighet fra aktuelle organisasjoner som Rytterforbundet (NRYF), NHS Starum, Innovasjon Norge, andre markedsførings- eller reiselivsaktører, muligens en representant fra fylkesskoledirektøren/vdg. fagopplæring. Tema for et slikt seminar må være hvorvidt man ønsker, og i tilfelle hvordan man kan gjennomføre, en formalisering av kunnskap og kompetanse innenfor hestesektoren (mer generelt?) og spesielt innenfor hesteturismen med tanke på profesjonell og kommersiell drift.

Det er tre temaer som peker seg særlig ut for videre jobbing med et litt lengre siktemål:

- 1) Organisasjonsutvikling - særlig aktuelt for HiT med tanke på hva slags bedrifter som er aktuelle i medlemsmassen
- 2) Markedsføring og utvikling av markedsføringsstrategi
- 3) Kvalifiseringssystemet: Opplegg og hvordan komme dit?

At disse tre områdene skal sikte litt lengre fram i tid betyr ikke at en ikke kan (les: må) begynne så fort som mulig. Med fare for å fatte beslutninger på vegne av andre (som ikke er forankret hos disse) ble en slags konklusjon for videre oppfølging av turen til i bussen undervegs til Paris. Den besto av tre konkrete tiltak som kan iverksettes relativt raskt:

- 1) Det innkalles til et dagseminar på Starum med tema: Kvalitetssikring og sertifisering av heste- og hesteturistbedrifter.

Formål: Å få avklart videre framdrift.

---

¹⁰ Kontaktdata: Bernard Pavie, 9, Rue de Sapinelles, F-05000 GAP, FR, mobil: +33 (0)6 74 60 04 21, e-post: pavie.bernard@neuf.fr

Ansvarlig: Starum med assistanse av HiT

- 2) SNETE (Yannick dGC) inviteres til Norge sammen med FITE (Hervé Delambre) neste høst.

Formål: Å utnytte de kontaktene som er opprettet, å ”takke for sist”, og videreutvikle det internasjonale nettverket innenfor hesteturismen.

Ansvarlig: HiT, med god assistanse fra Starum.

- 3) Å følge opp det arbeidet som er gjort av Østlandsforskning ifbm. prosjektet Hest i turistnæring, avsluttet i 2007. Forprosjektskissen som ble utarbeidet i forlengelsen av det prosjektet finansieres opp.

Formål: Å få fortgang og systematikk i markedsarbeidet for hesteturisme.

Ansvarlig: HiT, med assistanse fra Østlandsforskning.

----- 0000000000 -----

Syndicat National des Entreprises de Tourisme Equestre

ACCEUIL DELEGATION NORVEGIENNE

Colloque : développement du Tourisme Equestre

AU MOULIN DE VAUX

Mardi 16 Octobre 2007

Organisation :

Les Intervenants :

Le Métier, l'organisation, la Formation Professionnelle, les aspects réglementaires :

Yannick Guyot de Caila président du Syndicat National des Entreprises de Tourisme Equestre (SNETE), membre de la Commission Paritaire Nationale pour l'Emploi des Entreprises Equestres (CPNE-EE)

L'organisation du Tourisme Equestre au sein de la Fédération Française d'Equitation :

Organes déconcentrés, les itinéraires, les gîtes, la formation des pratiquants

Bernard Pavie dernier Président du Comité National de Tourisme Equestre de la FFE
ancien Directeur Technique National pour le Tourisme Equestre

Dominique Melot présidente du Comité Régional de Tourisme Equestre Bourgogne

Le Cheval de loisir , épreuves de qualification, labellisation

Isabelle Guignabodet membre du SNETE responsable de la commission «cheval de loisir»

Labellisation , contrôle qualité des entreprises

François Piquemal directeur de Cheval Qualité France (CQF)

PROGRAMME

10h00 – 12h00	Cheval et Attelage
12h00 – 12h30	Présentation par Y GdeC des différents Intervenants et des membres de la délégation Norvégienne . Organisation de l'après- midi .
12h30 – 14H30	Apéritif et repas pris en commun
14h30 – 17h00	Intervention des représentants des organismes participant
17h00 – 17h30	Pause
17h30 – 19h00	Débat , échanges, questions- réponses
19h00 – 20h00	Pause
20h00 – 00000	Apéritif et repas pris en commun . débat, échanges libres ...

Syndicat National des Entreprises de Tourisme Equestre

Régi par la loi du 21 Mars 1884 et du 18 Octobre 1982

Président : Yannick GUYOT DE CAILA -Le Moulin de Vaux- 71600 NOCHIZE – Tél : 03.85.88.31.51 – Fax 03.85.24.07.96

Site : <http://snete.free.fr>

Det nasjonale fagforbundet for bedrifter innen hesteturisme (SNETE)

**Program for den norske delegasjonen
Tema: Utvikling av hesteturisme**

**Moulin de Vaux
Tirsdag 16. oktober 2007**

Innlegg og innledere

- 1. "Yrket, organisering, profesjonsutdanning og aspekter ved regelverket"**
ved **Yannick Guyot de Caila**
president i det nasjonale fagforbundet for bedrifter innen hesteturisme (SNETE),
og medlem i det nasjonale forhandlingsutvalget for sysselsetting i hestebedrifter
(CPNE-EE)
- 2. "Organisering av hesteturisme innenfor det franske rideforbundet (FFE):
desentraliserte organer, rutenett, overnatting, utdanning av utøverne"**
ved **Bernard Pavie**
tidligere president i den nasjonale komiteen for hesteturisme i FFE og tidligere
nasjonal teknisk direktør for hesteturisme
og **Dominique Melot**
president i den regionale komiteen for hesteturisme i Bourgogne
- 3. "Fritidshesten, kvalifikasjonsprøver, kvalitetsmerking"**
ved **Isabelle Guignabodet**
medlem i SNETE og ansvarlig for utvalget for "fritidshesten"
- 4. "Kvalitetsmerking og kvalitetskontroll av bedriftene"**
ved **Francois Piquemal**,
direktør for hestekvalitet i Frankrike (CQF)

Program for tirsdag 16. oktober 2007

10.00- 12.00	Produkttesting: ride- og kjøretur
12.00- 12.30	Presentasjon ved Yannick GdeC av innledere og medlemmer i den norske delegasjonen, samt planlegging av ettermiddagen
12.30-14.30	Aperitif og felles lunsj
14.30 – 17.00	Innlegg fra de deltagende organisasjonene
17.00 – 17.30	Pause
17.30 – 19.00	Debatt, utveksling av ideer, spørsmål og svar
19.00- 20.00	Pause
20.00- 00.00	Aperitif og felles middag, debatt og fri meningsutveksling...

**Hest i turistnæring.
Rapport fra en studietur til Frankrike.**

Studieturen kom i stand som en oppfølging av prosjektet Hest i turistnæring - marked og innovasjon, finansiert av Norges forskningsråd, Norsk Hestesenter og bransjeforeningen Hest i Turistnæring (HiT).

Formålet med turen var å knytte faglige kontakter, få nærmere kjennskap til det franske kvalitetssikringssystemet spesielt rettet mot hesteturisme og hesteturistprodukter. Det var lagt opp til både befaringer, produkttesting og diskusjoner hestefolk imellom. Vertskap og det faglige arrangementet var i gode hender hos M. Yannick Guillot de Caïla, president i HiTs franske søsterorganisasjon SNETE. Delegasjonen hadde base på hans hesteturistbedrift Moulin de Vaux, beliggende utenfor Paray le Monial i Burgund.

ØF-Notat nr.: 19/2007

ISSN nr.: 0808-4653